

Een oud Culemborgs straattoneel

Een der grootste Culemborgse attracties was de koeienmarkt die op dinsdag werd gehouden. Op de Varkensmarkt krioelde het dan van mensen, zoals burgers, boeren, maandaghouders en koeien. Het gaat in dit verhaal eigenlijk om de maandaghouders, die - zoals we zullen zien - óók de koeienmarkt-dagen voor dat doel gingen benutten. Hetgeen niet alleen bijdroeg aan het verhogen van het geroezemoes, maar zeker ook meewerkte aan het vergroten van de humor en jolijt op zo'n dag.

Tijdens de veemarkt liepen daar altijd enige gelegenheden- koeiendrijvers. Gewoonlijk hadden die des maandags niet gewerkt en probeerden dan dinsdags op die manier wat jenevergeld te verdienen. Zij waren gewapend met een stok, die diende om de koeien die naar elders moesten worden gedreven, in bedwang te houden.

Tot de vaste marktfiguren behoorden toen bekende typen, zoals Huib den Daalder, Knelis den Buik, Jan 't Paaslam, Manus den Dolle, Dorus Kabbejak, Wouter de Fluks, Jan de Tijger, Wim de Happer, Hein de Vetklep en nog vele anderen.

Op de stoep, binnen de balie, van de oud-katholieke pastorie stond altijd het oliebollenvrouwtje. Daar was vanouds haar standplaats en stond zij beschut tegen het gedrang van mensen en koeien. Op een kruiwagen stond een met brandende turf gevulde vuurpot, waarop een ijzeren pot met olie stond te sissen. Op een tafel stond een emmer met deeg, en met twee lepels nipte het oliebollenvrouwtje telkens een knikker deeg en loste dat dan in de kokende olie. De olieballen werden voor een cent per stuk verkocht en zes voor een stuiver. Vaste klanten die olieballen kwamen kopen, waren Jan de Spie, Keessie Pasalles en Jopie Stapnetjes.

Hanne van Sanne liep altijd met een emmer tussen het vee te laveren en vroeg dan aan de eigenaar of zij de koeien die gezwollen uiers hadden, mocht melken. Hetgeen nog al eens gelukte. Ten gevolge van het hurken onder de koeien was haar rok van onderen altijd vochtig. De melk verkocht zij voor een cent per kom aan de kinderen en was alsoo een concurrente van het oliebollenvrouwtje. Dit gaf van tijd tot tijd aanleiding tot gepeperde verwijten over en weer. Kees de Kiep trok dan altijd partij voor Hanne van Sanne.

Ook de huizen en de winkels aan de Varkensmarkt waren anders dan nu en zowat alle daarin wonende mensen hadden bijnamen, die men niet moet verwarren met scheldnamen. Men gaf die namen in hoofdzaak om de mensen een beetje uit elkaar te kunnen houden, vooral aan hen die dezelfde familienamen droegen.

Een van de panden op de Varkensmarkt heette vroeger In de Blauwe Haan. De bewoner was Sjakie de Jood, een lapjeshandelaar. Als reclame had hij de naam In de Blauwe Haan aangevuld met "daar zal het wel gaan". Aan de overkant was eveneens een lapjeshandel gevestigd. De toenmalige bewoner was een broervan Sjakie. Hij droeg dus dezelfde familienaam als Sjakie, doch het publiek noemde hem Duif de Jood, zodat verwarring tussen die twee winkels uitgesloten was.

Eens op een dinsdag tijdens een veemarktmoest Sjakie een pakje wegbrengen en was bezig zich door het drukke gedoe heen te wringen, toen hij opeens door een schichtige koe omver werd geworpen. Hij belandde op de grond, die bedekt was met een dikke laag die de koeien achteruit geflodderd hadden. Terwijl Sjakie bezig was overeind te krabbelen, hief een der koeien haar staart omhoog en gaf hem, tot groot vermaak van de omstanders, een verse dun-groene voltrefter over zijn jasje. Sjakie was klein van postuur, had een grijze baard, zwarte fonkelende ogen en zag er op dat ogenblik uit alsof hij zo kersvers uit de woestijn kwam rollen.

Toevallig stonden daar twee gelegenheden-koeiendrijvers: Toon de Kul en Thomas de Lap. Deze beurden Sjakie op en droegen hem naar huis. In een kamer achter de winkel werd Sjakie schoon gemaakt. Toon en Thomas bleven staan om de fooi in ontvangst te nemen. Sjakie zei tegen zijn vrouw: "Geev ze allebei een kob kovvie". Toon antwoordde meteen dat hij geen trek in koffie had. Sjakie, die intussen in een grote leunstoel was gezet, begreep heel goed dat Toon en Thomas een borrel moesten hebben, doch die kon hij niet geven. Toen zij hij tegen zijn vrouw: "Geev ze dan maar een kob zoep". Toen liet Thomas zich ontvallen dat hij ook geen soep lustte, waarop Sjakie erg boos werd. Z'n lippen begonnen te trillen, hij probeerde overeind te komen, hij kon de -r- niet goed uitspreken en brulde: "Wat, luz jij gin zoep? V-eet dan st-ont!".

De vrouw van Sjakie maakte een eind aan de heibel en gaf ze ieder een stuiver voor een borrel.

Johan. van Redichem
Culemborgse Courant 18 april 1942